

VI. évfolyam, 1. szám, 2016

Statisztikai Jelentések

A MEZŐGAZDASÁG 2015. ÉVI TELJESÍTMÉNYÉNEK II. ELŐREJELZÉSE

**A mezőgazdaság 2015. évi teljesítményének
II. előrejelzése
VI. évfolyam, 1. szám, 2016**

Megjelenik időszakosan
2016. február 10.

Felelős szerkesztő
Bábáné Demeter Edit

Szerző
Varga Éva
varga.eva@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-3088
Fax: (+36 1) 476-3304
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://asir.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

Ezenkívül figyelmébe ajánljuk az Agrárstatisztikai Információs Osztály adatgyűjtéseinek összefoglalóit, valamint a rendszeresen megjelenő Agrárgazdasági Figyelőt, amely áttekinti a főbb gazdasági folyamatokat és statisztikai eredményeket.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

A Mezőgazdasági Számlarendszer első előzetes eredményei 2015-re vonatkozóan	3
Módszertani áttekintés	3
A mezőgazdaság 2015. évi teljesítményének első előrejelzése	4

Táblázatok:

A Mezőgazdasági Számlarendszer főbb kibocsátás és jövedelemadatai.....	6
Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás.....	6
Mezőgazdasági számla főbb adatainak változása.....	7
Mezőgazdasági jövedelemindexek	7

A Mezőgazdasági Számlarendszer második előzetes eredményei 2015-re vonatkozóan

Módszertani áttekintés

A Mezőgazdasági Számlarendszer (MSZR) adatait évente kétszer előzetesen, először a tárgyév novemberének végén, majd a tárgyév követő januárban kell átadni az Európai Bizottságnak. A végleges adatsort a tárgyév követő év szeptemberéig kell elkészíteni. A Földművelésügyi Minisztérium (FM) és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) közötti munkamegosztásnak megfelelően az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI) készíti az MSZR első és második előrejelzését, míg a végleges adatok elkészítése a KSH feladata.

Az MSZR a mezőgazdaság egészének tiszta, halmozódásoktól mentes teljesítményének kimutatását tűzi ki célul. Adatai az országban végzett összes mezőgazdasági tevékenységre vonatkoznak, az azt végzők fő tevékenységétől függetlenül. Tehát az MSZR tartalmazza a nem mezőgazdaságba sorolt szervezetek mezőgazdasági tevékenységét, de nem tartalmazza a mezőgazdasági szervezetek nem mezőgazdasági tevékenységét.

Az MSZR figyelembe veszi a hagyományos mezőgazdasági tevékenységek – növénytermesztés, állattenyésztés – mellett a mezőgazdasági szolgáltatások és az el nem különíthető másodlagos, nem mezőgazdasági tevékenységek során előállított termékek és szolgáltatások értékét is.

Az MSZR az értékelést alapáron végzi, vagyis a termelői árhoz hozzáadja a termékhez köthető támogatásokat, melyeket közvetlenül a termelők kapnak meg és nem tartalmazza a termékadókat. A kapott támogatás a mezőgazdaság kibocsátásának értékét növeli, amennyiben termeléshez kötött támogatást kap a termelő.

Az MSZR-ben az elszámolási időszak a naptári év. A számbavétel eredményszemléletben történik, azaz az

abban az időszakban érvényes értéken, amikor a gazdasági érték, követelés vagy igény keletkezik. A kibocsátást a létrejöttének időpontjában kell értékelni, függetlenül az értékesítés, illetve az ellenérték befolyásának időpontjától. Az el nem adott, raktáron álló készleteket is elszámolja, mintha az értékesítésre került volna. A kimutatott eredmény tehát inkább potenciális, az adott évben csak részben realizált jövedelem. Azt a jövedelmet is tartalmazza, amelyhez a saját termelésű mezőgazdasági termékek fogyasztása juttatja a háztartást.

A munkabérek és a munkavállalói jövedelmek elszámolásánál jelentkezik az MSZR egyik igen fontos sajátossága. Itt ugyanis csak azt a teljes természetbeni és pénzbeli díjazást kell elszámolni, amit a munkaadó fizet a munkavállalónak az adott időszakban végzett munkáért. A saját gazdaságban végzett munka, illetve a nem fizetett munkaerő (segítő családtagok) bére, illetve jövedelemigénye nincs elszámolva, hanem a működési eredmény részét képezi.

A mezőgazdasági jövedelmet nem szabad a gazdálkodók jövedelmének tekinteni, mivel – a tisztán mezőgazdaságból származó jövedelmeik mellett – más forrásokból is jövedelemhez juthatnak. Továbbá ez a jövedelem az adott elszámolási időszak alatt végzett mezőgazdasági (valamint másodlagos, nem mezőgazdasági) tevékenységgel képzett jövedelemre vonatkozik, annak ellenére, hogy bizonyos esetekben a jövedelmek csak egy későbbi időpontban folynak be. Ezért ezek nem jelentenek olyan jövedelmet, amit még az adott elszámolási időszak alatt ténylegesen meg is kapnak a jogosultak. A számolt jövedelemmutatók nem a mezőgazdaságból élő háztartások összjövedelmének vagy rendelkezésre álló jövedelmének mutatói.

A mezőgazdaság 2015. évi teljesítményének második előrejelzése

Az előzetes számítások alapján 2015-ben a mezőgazdaság teljes kibocsátásának értéke folyó alapáron 2454 milliárd forint, megegyezik a 2014. évi eredménnyel, mivel a mezőgazdasági termelés volumencsökkenését részben az emelkedő termelői árak részben a termeléshez kötött támogatások ellensúlyozták.

A mezőgazdasági tevékenységből származó nettó vállalkozói jövedelem 2015-ben 9 százalékkal alacsonyabb, mint 2014-ben. Az egy teljes munkaidős dolgozóra számított, mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem – az úgynevezett A mutató – 2015-ben 6 százalékkal elmarad az előző évitől.

Előzetes adatok alapján a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának volumene a 2014. évi 11 százalékos emelkedés után 2015-ben 3 százalékkal kisebb az előző évinél. A növényi termékek kibocsátásának volumene 9 százalékkal csökkent, az állatok és állati termékek termelésének volumene 6 százalékkal meghaladta az előző évit. Ugyanakkor 2015-ben a termékekhez köthető közvetlen támogatás a 2014. évi összeg háromszorosára emelkedett, ennek révén a két alaptevékenység kibocsátásának folyó alapáron számított értéke megegyezik a 2014. évi értékkel. Ezen belül a növénytermesztési és kertészeti termékek kibocsátásának értéke 2 százalékkal csökkent, az állatok és állati termékek kibocsátásának értéke 3 százalékkal emelkedett az előző évi eredményhez mérten.

A növényi termékek körében a kertészeti termékek kivételével minden termékcsoport mennyisége csökkent. A gabonafélék, az ipari növények, a burgonya és a gyümölcsfélék mennyisége rendre elmaradt az előző évitől. A gabonafélék volumene az előzetes adatok szerint 13,5 százalékkal lett kisebb, elsősorban azért, mert kukoricából mindössze 6,5 millió tonna várható, 30 százalékkal kevesebb a 2014. évinél. Ugyanakkor a 2015. évi termés csak 9 százalékkal marad el az előző öt év, azaz a 2010–2014. évek átlagától. (Például 2012-ben a 2015. évinél sokkal alacsonyabb kukoricatermés volt, csak 4,8 millió tonna, az idei mennyiség kétharmada termett.) A kalászos gabonafélék terméseredményei viszont jobbak voltak a 2014. évinél. Egyedül a zab mennyisége maradt el az egy évvel korábitól. Búzából, durumbúzával együtt 5,3 millió tonnát takarítottak be, ami

csak 0,4 százalékkal több a 2014. évinél, de az elmúlt öt év átlagánál 19 százalékkal magasabb. A 2015. évi búzatermés a 2000-es évek harmadik legjobb eredménye, 2004-ben volt 6,0 millió tonna, illetve 2008-ban 5,6 millió tonna. Az árpa, rozs, tritikálé mennyisége 12, 7, illetve 5 százalékkal meghaladta a 2014. évit. A napraforgó termésmennyisége 3 százalékkal kevesebb az előző évinél, de 15 százalékkal meghaladja az ötéves átlagot. Az eddigi információk alapján a friss zöldségfélék volumene 4 százalékkal nőtt, elsősorban a csemegekukorica jó eredményei révén. A burgonya volumene 25 százalékkal csökkent az előző, a 2014-es évhez képest. A friss gyümölcstermés 17 százalékkal, ezen belül az almatermés 26 százalékkal kisebb, mint 2014-ben. A 2014. évi kiemelkedően magas, 780 ezer tonna után 2015-ben körülbelül 570 ezer tonna almát szedtek le, ami átlagos termésnek felel meg. Az MSZR-ben kiemelt további gyümölcsfélék közül a körte betakarított mennyisége jelentősen, 23 százalékkal nőtt, az őszibaracké 12 százalékkal csökkent. A szőlőből több mint 30 százalékkal többet szüreteltek le 2015-ben, mint az előző évben. A csemegezőlő volumene mérsékelten, a borszőlő volumene erősen, 33 százalékkal nőtt.

Az emelkedő mezőgazdasági termelői árak jellemzően ellensúlyozták a volumencsökkenést, de nem minden esetben. Például a kukorica áremelkedése 4 százalékos volt 2015-ben, csak tompította a 30 százalékos volumencsökkenés hatását, és a kibocsátásának értéke 27 százalékkal elmaradt a 2014. évitől, melynek következményeként a gabonafélék kibocsátásának értéke sem érte el a 2014. évi szintet (–12 százalék). A repce 16 százalékos volumencsökkenését sem kompenzálta teljes mértékben a magasabb termelői ár, a kibocsátásának értéke 7 százalékkal kisebb, mint a bázisidőszakban volt. Bár az alma ára 28 százalékkal emelkedett, a jelentős terméskiesés a kibocsátás értékének 6 százalékos csökkenését okozta.

A második előrejelzés alapján az élő állatok és állati termékek termelésének volumene 6 százalékkal emelkedett, kibocsátásának értéke azonban csak a támogatások révén haladta meg 3 százalékkal a 2014. évi szintet, mert a termelői árak nagyrészt elmaradtak az előző évitől. Volumennövekedés a marha-, a sertés- és a baromfiágazatban mutatkozik, a juh kibocsátásának volumene 2 százalékkal elmaradt az előző évitől. A termelői ár a tej esetében csökkent a legnagyobb mértékben, 21 százalékkal, de a sertés felvásárlási ára is 10 százalékkal alacsonyabb volt, mint 2014-ben.

A két alaptevékenység, a növénytermelés és a kertészet, illetve az állattenyésztés folyó alapján számított kibocsátásának aránya az előzetes kalkulációk alapján 2015-ben 62,6–37,4 százalék. Ez az arány 2014-ben 63,8–36,2 százalék volt, azaz 2015-ben javult az állattenyésztés aránya, ami részben a növénytermesztés volumencsökkenésének a következménye.

Számításaink szerint a folyó termelő-felhasználás értéke 2015-ben alig haladta meg (+0,8 százalék) a 2014. évi szintet. A termelés során közvetlenül felhasznált inputok mennyisége és ára kismértékben változott, összességében az előző évi szint közelében alakult. A folyó termelő-felhasználás legnagyobb tételét jelentő takarmányköltség a volumenemelkedés miatt 2 százalékkal magasabb, mint 2014-ben. A felhasznált műtrágya és talajjavító szerek volumene az előző évi szinten maradt, az ára mérsékelten (+2 százalék) emelkedett. Az energiaköltség 4, a növényvédő szer költsége 5 százalékkal mérséklődött, az állatgyógyászati költség 7 százalékkal nőtt.

Mivel a folyó áron mért kibocsátás és a folyó termelő-felhasználás értéke egyaránt kevesebb mint 1 százalékkal emelkedett, a bruttó hozzáadott érték azonos az előző évvel 2015-ben. Ebben az évben 100 forint értékű folyó alapján mért kibocsátás előállításához 60

forint értékű inputot használtak, ami azonos a 2014. évivel.

A munkavállalói jövedelem, a munkavállalók munkájának ellentételezésére fordított összeg 2015-ben 6,5 százalékkal meghaladta az egy évvel korábbit. A termeléshez nem kötött, egyéb termelési támogatás 10 százalékkal kevesebb, mint 2014-ben. Az értékcsökkenés, illetve a termelési adók változatlan szintje mellett a termelési tényezők jövedelme 4 százalékkal csökkent 2015-ben. A mezőgazdaságban keletkező nettó vállalkozói jövedelem folyó alapján 9 százalékkal alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Az előrejelzés készítésekor rendelkezésünkre álló információk alapján a fizetett mezőgazdasági munka volumene 1 százalékkal bővült, míg a nem fizetett munka az előző évi szinten maradt, így az összes mezőgazdasági munkaerő-ráfordítás mindössze 0,3 százalékkal emelkedett 2015-ben.

Mindezek eredményeként a mezőgazdaságban dolgozók jövedelemhelyzetének változását mérő úgynevezett A mutató 9,37 százalék, azaz 2015-ben az egy teljes munkaidős dolgozóra számított, mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem 6 százalékkal csökkent.

1. táblázat: **A Mezőgazdasági Számlarendszer főbb kibocsátás- és jövedelemadatai^{a)}**

Megnevezés	milliárd HUF		
	Folyó alapon		
	2013	2014	2015 ^{b)}
Gabonafélék (vetőmaggal)	668	733	643
Ipari növények (hüvelyesekkel)	263	284	304
Takarmánynövények	51	56	58
Kertészeti termékek (zöldség, ültetvény, virág)	178	198	221
Burgonya (vetőgumóval együtt)	34	36	25
Szőlő, gyümölcs	126	110	132
Bor	32	24	32
Egyéb növényi termékek	11	13	13
Növénytermesztési és kertészeti termékek együtt	1 364	1 455	1 428
Állatok	540	554	610
Állati termékek	251	273	244
Élő állatok és állati termékek együtt	791	827	854
Mezőgazdasági termékek összesen	2 156	2 281	2 282
Mezőgazdasági szolgáltatások	108	117	123
Nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység	53	48	48
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	2 317	2 447	2 454
Folyó termelő-felhasználás	1 457	1 459	1 470
Bruttó hozzáadott érték alapján	860	988	984
Termelési tényezők jövedelme	1 050	1 199	1 146
Működési eredmény/vegyes jövedelem	766	879	806
Nettó vállalkozói jövedelem	664	774	705

^{a)} Az MSZR adatai tevékenységi alapon számítva.

^{b)} Előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

2. táblázat: **Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás**

Megnevezés	Éves Munkaerő Egység		
	2013	2014	2015 ^{a)}
Összesen	444 424	462 930	464 198
Nem fizetett	323 604	336 165	336 165
Fizetett	120 820	126 766	128 033

^{a)} Előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

3. táblázat: **Mezőgazdasági számla főbb adatainak változása^{a)}**

Megnevezés	százalék					
	Volumenindex			Értékindex		
	2013/12	2014/13	2015/14 ^{b)}	2013/12	2014/13	2015/14 ^{b)}
Gabonafélék (vetőmaggal)	131,4	123,3	86,5	109,7	109,7	87,8
Ipari növények (hüvelyesekkel)	118,1	115,4	94,4	96,3	107,9	106,9
Takarmánynövények	118,0	105,2	87,8	125,1	108,9	104,1
Kertészeti termékek (zöldség, ültetvény, virág)	100,8	111,0	102,9	108,6	111,7	111,3
Burgonya (vetőgumóval együtt)	89,6	115,3	74,5	130,6	104,8	68,5
Szőlő, gyümölcs	126,4	108,5	95,7	122,5	86,9	120,1
Bor	109,9	62,6	120,0	109,2	74,9	132,0
Egyéb növényi termékek	148,2	101,8	100,0	121,7	117,2	100,5
Növénytermesztési és kertészeti termékek együtt	122,4	116,3	91,4	108,7	106,6	98,1
Állatok	97,3	105,1	106,8	103,1	102,6	110,2
Állati termékek	100,4	102,7	103,5	105,1	108,6	89,4
Élő állatok és állati termékek együtt	98,3	104,3	105,7	103,7	104,5	103,3
Mezőgazdasági termékek összesen	113,3	111,9	96,6	106,8	105,8	100,0
Mezőgazdasági szolgáltatások	101,8	104,3	103,0	107,2	108,3	105,1
Nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység	99,0	91,2	100,0	106,7	91,3	100,0
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	112,4	111,1	97,0	106,8	105,6	100,3
Folyó termelő-felhasználás	103,0	103,8	100,2	102,4	100,1	100,8
Bruttó hozzáadott érték alapján	130,5	123,4	92,2	115,3	114,9	99,5
Termelési tényezők jövedelme				115,8	114,2	95,6
Működési eredmény/vegyes jövedelem				119,9	114,8	91,6
Nettó vállalkozói jövedelem				122,7	116,5	91,1

^{a)} Az MSZR adatai tevékenységi alapon számítva.

^{b)} Előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

4. táblázat: **Mezőgazdasági jövedelemindexek**

Megnevezés	előző év = 100,0		
	2013	2014	2015 ^{a)}
'A' mutató ^{b)}	109,5	106,2	93,7
'C' mutató ^{c)}	119,1	112,9	89,5

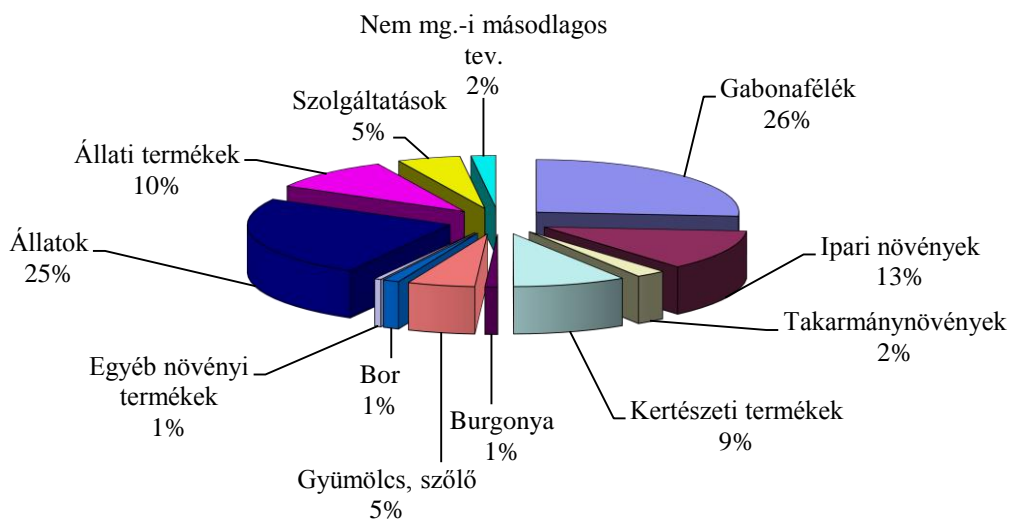
^{a)} Előzetes adat.

^{b)} A munkaerő egységre jutó reáljövedelem változása

^{c)} A nettó vállalkozói jövedelem változása reál értéken

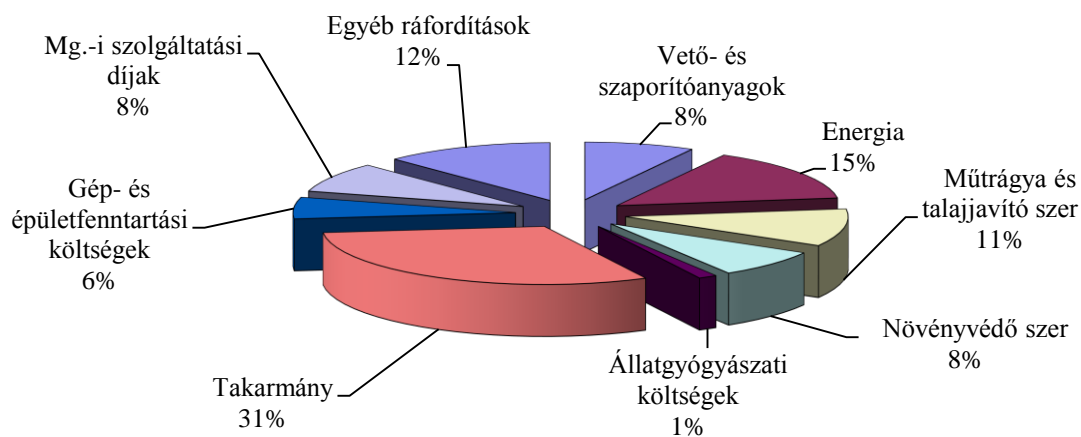
Forrás: KSH, AKI

1. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás szerkezete 2015-ben^{a)}

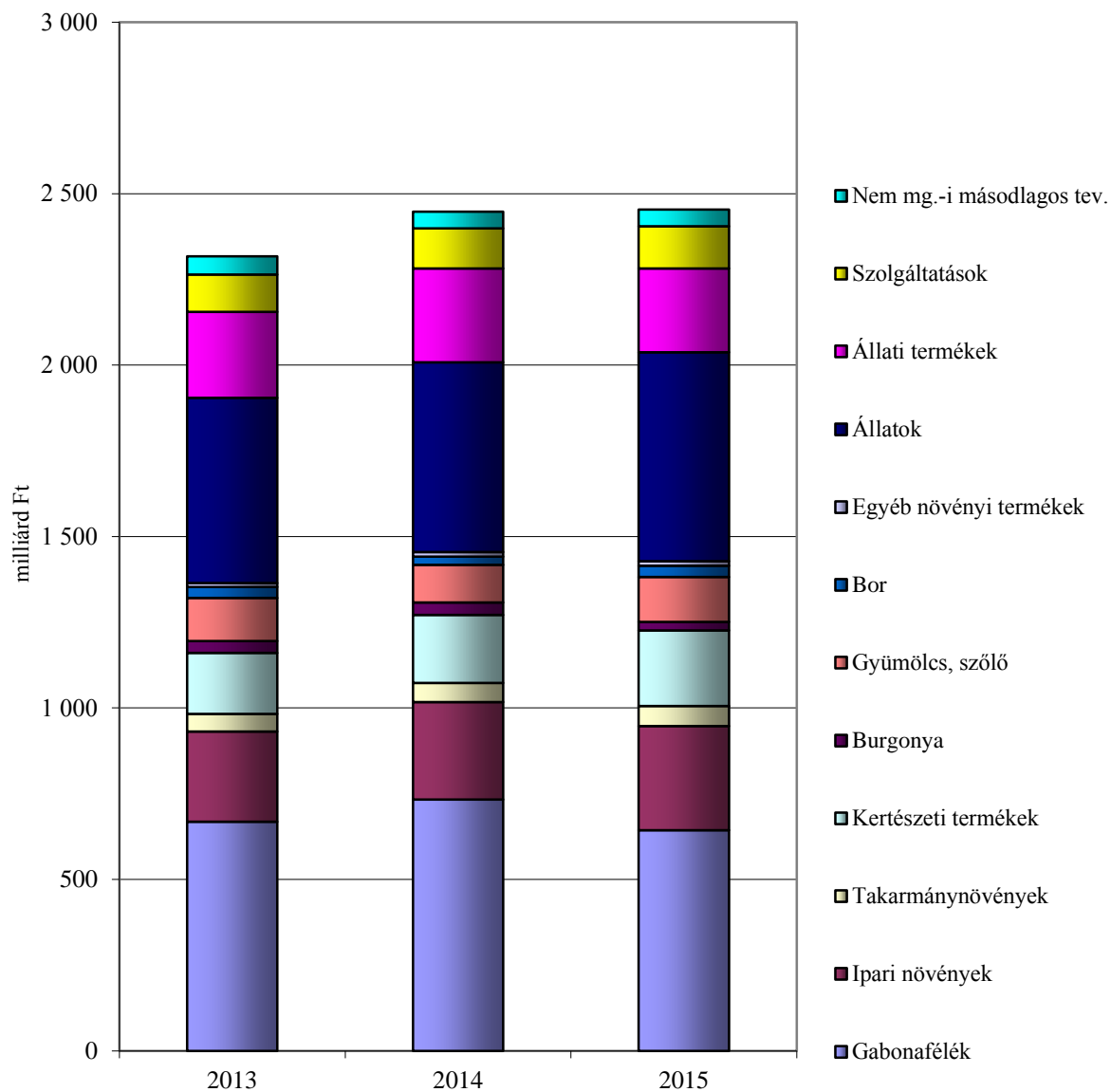

^{a)} Előzetes adat.
 Forrás: KSH, AKI

2. ábra: A folyó termelő-felhasználás szerkezete 2015-ben^{a)}

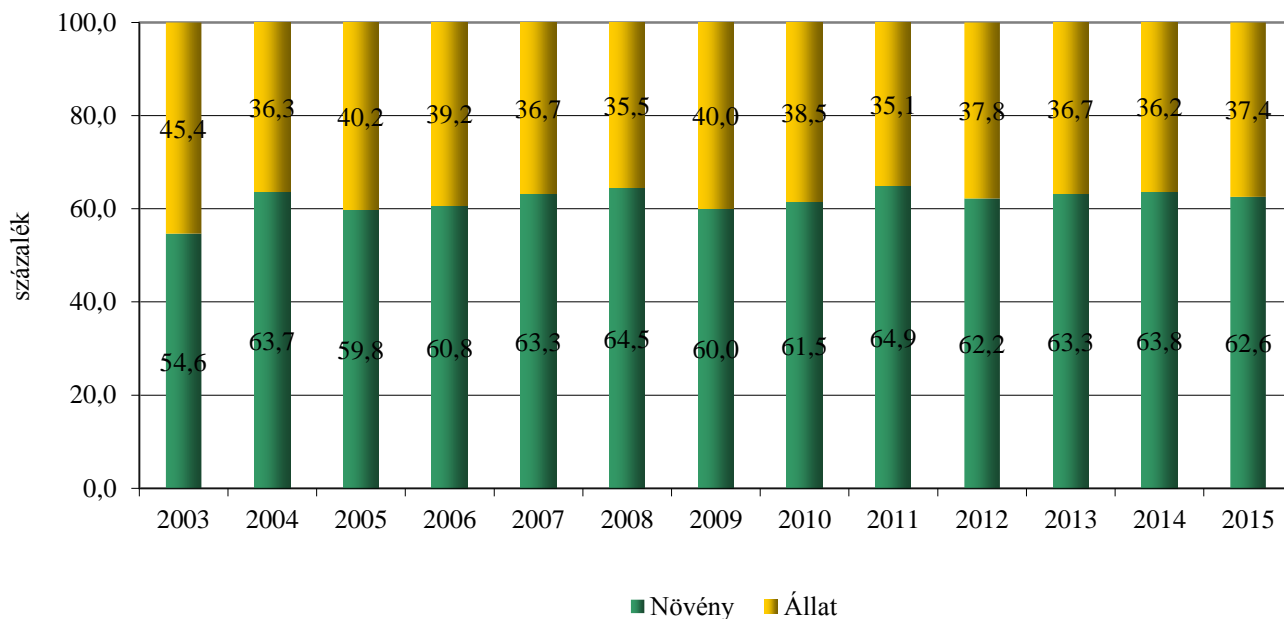

^{a)} Előzetes adat.
 Forrás: KSH, AKI

3. ábra: A mezőgazdasági kibocsátás főbb összetevői^{a)} (2013–2015)

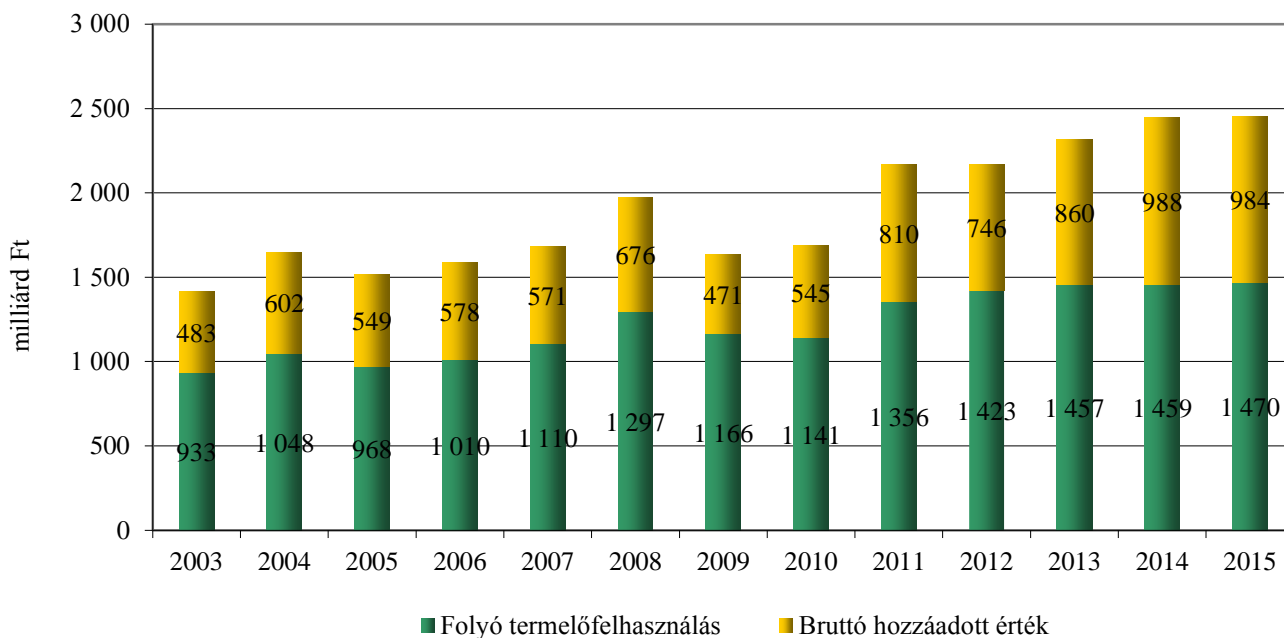
^{a)} A 2015. évre vonatkozó adat előzetes adat.
Forrás: KSH, AKI

4. ábra: A növénytermelés és az állattenyésztés arányának alakulása 2003 és 2015 között^{a)}

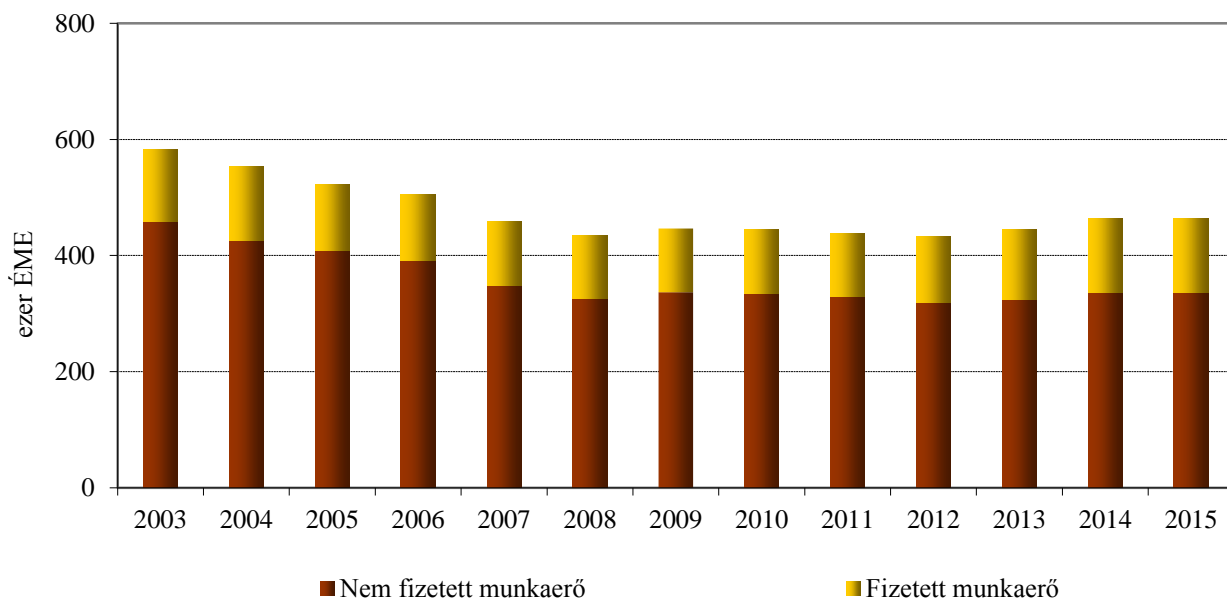

^{a)} A 2015. évre vonatkozó adat előzetes adat.
Forrás: KSH, AKI

5. ábra: A folyó termelő-felhasználás és a bruttó hozzáadott érték alakulása 2003 és 2015 között^{a)}

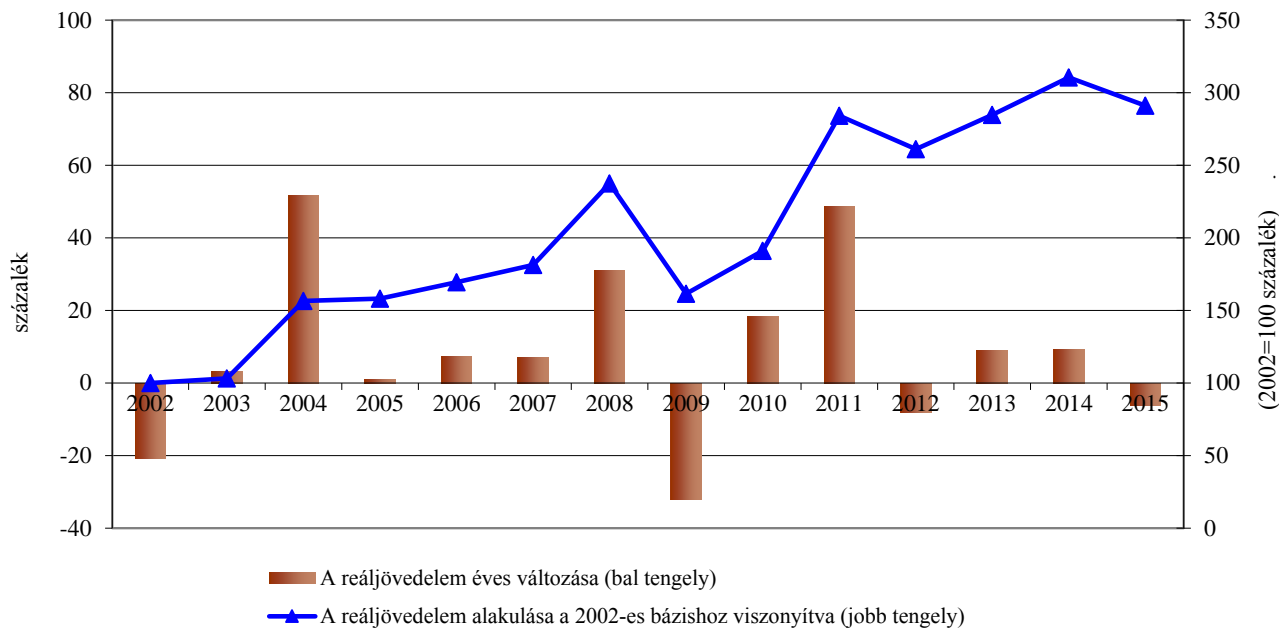
^{a)} A 2015. évre vonatkozó adat előzetes adat.
Forrás: KSH, AKI

6. ábra: A mezőgazdaságban felhasznált nem fizetett és fizetett munkaerő alakulása 2003 és 2015 között^{a)}

^{a)} A 2015. évre vonatkozó adat előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

7. ábra: Az egy munkaerőegységre jutó reáljövedelem évenkénti változása és a 2002-es bázishoz viszonyított alakulása

^{a)} A 2015. évre vonatkozó adat előzetes adat.

Forrás: KSH, AKI

Módszertani áttekintés

Az alábbiakban ismertetjük azokat a fontosabb fogalmakat, amelyeket az elemzés során használtunk.

A mezőgazdasági kibocsátás: a mezőgazdaság teljes kibocsátása, amely egyenlő a növénytermelés és az állattenyésztés bruttó kibocsátásának és a mezőgazdasági szolgáltatásoknak, valamint a nem elkülöníthető nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység összegével.

Nem elkülöníthető nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység

Két fő típusa van

- Olyan tevékenységek, amelyek a mezőgazdasági tevékenység tovább folytatását jelentik, és amelyekben mezőgazdasági terméket használnak fel. Például tejfeldolgozás, szőlő- must- borfeldolgozás, állatok feldolgozása;
- Olyan tevékenységek, amelybe bevonják a gazdaságot és annak mezőgazdasági termelőeszközeit, pl. agrárturizmus, sport, tájvédelmi szolgáltatások.

Kibocsátás: egyenlő a tevékenységi körön belüli felhasználás azon termékek kivételével, amelyeket a TEÁOR 4 számjegyes szintjén ugyanazon tevékenységi körön belül állítottak elő, a termelők által feldolgozott termékek, a saját fogyasztás, az értékesítés, a saját előállítású tárgyi eszközök és a készletváltozás összegével. A kibocsátás értékelése alapáron történik.

Alapár: a termelő által a vásárlótól kapott ár a terméktámogatással növelve és a termékadóval csökkentve.

Bruttó hozzáadott érték: egyenlő a mezőgazdaság teljes kibocsátásának és a ráfordításoknak a különbségével.

Nettó hozzáadott érték: egyenlő a bruttó hozzáadott érték és az értékcsökkenés különbözetével.

Termelési tényezők jövedelme: a nettó hozzáadott érték az egyéb termelési támogatásokkal növelve és az egyéb termelési adókkal csökkentve. A nettó működési eredmény a föld, a tőke és a munkaerő hozadékát méri.

Nettó vállalkozói jövedelem: a termelési tényezők jövedelmét csökkentjük a munkavállalói jövedelemmel, majd a kapott eredményt megnöveljük a vállalati formában működő mezőgazdasági egységek által kapott kamatokkal, majd levonjuk belőle a bérleti díjat (a gazdaság és a földterület bérleti díját) és a kifizetett kamatokat.

A nettó vállalkozói jövedelem a nem fizetett munkaerő jövedelmét, az egységekhez tartozó földből nyert jövedelmet és a tőke hozadékát méri. A jövedelemadó levonása előtti eredmény üzleti számviteli fogalmához hasonló.

Éves munkaerőegység: egy olyan személy éves munkaidő-ráfordításának felel meg, aki egész éven át teljes munkaidőben végez mezőgazdasági tevékenységet egy mezőgazdasági egységben

„A” mutató: a mutató az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem változásáról tájékoztat. A mutató számítása: a termelési tényezők jövedelmének indexét elosztjuk GDP implicit árindexével (deflátorral), majd a kapott értéket osztjuk az összes munkaerő-felhasználás indexével.

„C” mutató: a mutató a mezőgazdaság nettó vállalkozói jövedelmének reálértéken mért változásáról tájékoztat. A mutató számítása: a nettó vállalkozói jövedelem indexét elosztjuk GDP implicit árindexével (deflátorral).

